

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

โทรทัศน์เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในสภาวะแวดล้อมของเด็ก เพราะเป็นรูปแบบของความบันเทิงเบื้องต้น โทรทัศน์ได้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขด้านเวลาและช่วงเวลาไป โทรทัศน์เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ปลูกฝังวัฒนธรรมแก่เด็ก (Adler 1975 : 11) ในขณะเดียวกัน เทปโทรทัศน์ก็เป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งซึ่ง เข้ามามีบทบาทอย่างรวดเร็วในสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นสื่อที่มีข้อได้เปรียบกว่าโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเลือกชมรายการ ซึ่งผู้ชมโทรทัศน์จะถูกจำกัดให้ชมแต่รายการที่ผลิตจากสถานีโทรทัศน์ ตามวันและเวลาที่กำหนด แต่ผู้ชมเทปโทรทัศน์สามารถเลือกชมรายการหรือประเภทของภาพยนตร์ได้ตามต้องการ ไม่ว่าจะ เป็นเวลาใดหรือสถานที่ใด (วิทอง คัมพกุลนินาท 2528 : 1-2) อย่างไรก็ตามเราไม่สามารถที่จะแยกเทปโทรทัศน์ออกจากโทรทัศน์ได้โดยเด็ดขาด เนื่องจากเทปโทรทัศน์ เกิดจากการผสมผสานระหว่างโทรทัศน์กับภาพยนตร์เข้าด้วยกัน ดังนั้นทั้งโทรทัศน์และเทปโทรทัศน์จึงจัดเป็นสื่อประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน (Waters 1985 : 44-57) ซึ่งทางด้านความสัมพันธ์กับการศึกษานั้น ถาวร เกิดเกียรติพงษ์ (2522 : 71-72) กล่าวว่า "นอกจากที่บ้านและโรงเรียนแล้ว การปะทะสังสรรค์ทางสังคมก็รวมไปถึงสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ สื่อมวลชนเหล่านี้ใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อได้หรือเป็นสื่อเพื่อการศึกษาก็ได้" เทปโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกับโทรทัศน์เป็นสื่อซึ่งไม่แต่เพียงให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังสามารถสอนอะไรให้แก่ผู้ชมอีกด้วย ดังนั้นจึงไม่น่าจะมีคำถามที่ว่าสื่อชนิดนี้สอนได้หรือไม่ แต่ปัจจุบันน่าจะมีคำถามที่ว่าเทปโทรทัศน์สามารถสอนหรือทำอะไรแก่เด็กที่ชม และเป็นไปตามเจตนา หรือเพราะความบังเอิญมากกว่า

ในบทที่ 2 นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงคำจำกัดความและความหมายของเทปโทรทัศน์ การขยายตัวของเทปโทรทัศน์ในประเทศไทย ผลกระทบของเทปโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษา สังคม และวัฒนธรรม พฤติกรรมการชมของเด็ก ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับการเลือกชมรายการ และเพื่อนกับการเลือกชมรายการ

คำจำกัดความและความหมายของ เทปโทรทัศน์

มนต์ทิพย์ กวงเคน (2517 : 7) ได้สรุปความหมายของ เทปโทรทัศน์ไว้ว่า หมายถึงแถบเทปเคลือบด้วยสารแม่เหล็ก สามารถที่จะบันทึกภาพและเสียงโดยรับสัญญาณจากกล้องโทรทัศน์หรือรายการโทรทัศน์ไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กและสามารถที่จะเล่นกลับได้ สัญญาณที่เก็บไว้นั้นจะกลับออกมาเป็นภาพและเสียง

เทปโทรทัศน์ (Video Tape) ตามคำจำกัดความของ โอวาท เชนิตันคิกุล (2520 : 10). หมายถึงเทปซึ่งเคลือบด้วยสารแม่เหล็ก สามารถบันทึกสัญญาณภาพและเสียงจากเครื่องบันทึกภาพหรือจากโทรทัศน์โดยตรงไว้ แล้วสามารถนำมาเล่นกลับ หรือถ่ายทอดออกมาได้โดยเครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกภาพทำให้ปรากฏภาพและเสียงที่เครื่องรับโทรทัศน์

นอกจากนี้แล้ว วอร์คอฟสกี (Warshofsky 1979 : 90) ยังได้ให้ความหมายพื้นฐานของ เครื่องบันทึกภาพแบบคาสเซต (Videocassette Recorder) ว่าเป็นองค์ประกอบของเครื่องจักรกลสองสิ่งในสิ่งเดียวกัน คือ เครื่องรับโทรทัศน์ เฉพาะส่วนที่เป็นจอกับเครื่องบันทึกภาพที่เก็บสัญญาณโทรทัศน์ไว้อยู่บนเนื้อเทปบันทึกภาพ ดังนั้นผลของเครื่องบันทึกภาพก็คือ การช่วยให้ผู้ใช้โทรทัศน์ได้มีโทรทัศน์เครื่องที่สอง โดยเครื่องที่หนึ่งคือเครื่องรับโทรทัศน์ที่สามารถรับรายการแพร่ภาพจากสถานีใดโดยตรง และเครื่องที่สองคือเครื่องที่มีประสิทธิภาพที่จะบันทึกภาพที่รับจากสถานีลงบนแถบเทปแม่เหล็ก จากความสามารถทั้งสองประการนี้เองที่ทำให้ผู้ใช้ที่มีเครื่องบันทึกภาพสามารถที่จะชมรายการโทรทัศน์ของสถานีหนึ่งในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะบันทึกภาพอีกรายการของสถานีอื่นได้

คิง (King 1979 : 50) ได้อธิบายความหมายของ เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ (Video Recorder) ไว้อย่างละเอียดดังนี้

1. โทรทัศน์ เป็นจอเครื่องรับสัญญาณโทรทัศน์ที่ต่อเข้ากับสายอากาศและมีเครื่องบังคับการปรับภาพและเลือกรายการที่ต้องการ
2. เทปโทรทัศน์ เป็นเครื่องถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์ ซึ่งหมายความว่าสัญญาณจะถูกส่งออกจากเทปที่บันทึก แล้วผ่านเครื่องแปลงที่ส่งสัญญาณเช่นเดียวกับเครื่องส่งสัญญาณโทรทัศน์ใหญ่ ๆ ในสถานีโทรทัศน์ แต่ส่งสัญญาณเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่ง

ของที่จะใช้สามารถที่จะปรับได้จากปุ่มปรับการส่งสัญญาณจาก เทปโทรทัศน์นี้ต่างจากสัญญาณส่งของการแพร่ภาพจากสถานีโทรทัศน์ตรงที่สัญญาณจากเทปโทรทัศน์จะอ่อนมากจนไม่สามารถส่งผ่านเสาอากาศได้ แต่ต้องต่อตรงเข้ากับเครื่องรับโทรทัศน์โดยสายอากาศ

3. เทปโทรทัศน์เป็นเครื่องบันทึกและเล่นกลับสัญญาณที่เป็นโทรภาพทั้งสีและขาวดำ รวมทั้งสัญญาณเสียง ซึ่งทั้งหมดรวมกันอยู่บนแถบแม่เหล็ก แต่สัญญาณดังกล่าวจะไม่ดีเท่ากับปรับจากภาพที่เราปรับจากคลื่นโทรทัศน์ของสถานีโดยตรง นอกจากนี้เทปโทรทัศน์ยังสามารถบันทึกสัญญาณได้จากกล้องโทรทัศน์ หรือจากฟิล์มคอนเวอร์เตอร์ เครื่องเทปโทรทัศน์ยังมีหลักการทางคุณภาพในระบบการบันทึกเสียงที่จะดีเท่าหรือดีกว่าคุณภาพการบันทึกเสียงจากห้องบันทึกเสียงทั่วไป

ดังนั้นความหมายทางวิชาการของคำว่า เทปโทรทัศน์ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการหลาย ๆ ท่านทำการศึกษาวิจัย สามารถสรุปความหมายได้ว่า เทปโทรทัศน์ หรือวิดีโอเทป ริกอร์เคอร์ (Video Tape Recorder) หรือ วิดีโอเทป (Video Tape) หรือ วิดีโอ (Video) หรือวิดีโอคาสเสต ริกอร์เคอร์ (Cassette Recorder) หรือ วิดีโอ ริกอร์เคอร์ (Video Recorder) หมายถึงแถบสารสังเคราะห์ที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็กและสามารถบันทึกสัญญาณภาพและเสียงได้ โดยผ่านเครื่องบันทึกภาพหรืออาจบันทึกโดยตรงจากเครื่องรับโทรทัศน์ แล้วสามารถนำมาเล่นกลับ หรือถ่ายทอดเป็นภาพและเสียงถึงเดิมด้วยระบบโทรทัศน์ออกมาทางเครื่องรับโทรทัศน์ออกมาทางเครื่องรับโทรทัศน์ (วิภาวี คุ้ยานนท์ 2523 : 107)

การขยายตัวของเทปโทรทัศน์ในประเทศไทย

ในค่านของการขยายตัวของเทปโทรทัศน์ในประเทศไทย พิจารณาจากแนวโน้มในช่วงระยะปี พ.ศ. 2523-2526 โดยพิจารณาจากการนำเข้าและการจัดจำหน่ายเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ มีวนเทปโทรทัศน์รวมทั้งเครื่องรับโทรทัศน์สีอันเป็นองค์ประกอบ ปรากฏว่ามีตัวเลขสูงขึ้นในแต่ละปีมาก เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2526 ขนาดของตลาดพุ่งขึ้นจาก 25,000 เครื่องมาเป็น 90,000 เครื่อง หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 และประมาณกันว่าในปี พ.ศ. 2527 2528 และ 2529 นี้จะมีอัตราการเติบโตของตลาดเป็นร้อยละ 33, 25 และ 33 ตามลำดับไม่ว่าจะมาจากห้องตลาดที่เป็นสินค้าซึ่งลักลอบนำเข้าโดยไม่ผ่านกรมศุลกากร หรือจาก

บริษัทผู้นำเข้า ซึ่งจะเห็นได้ว่าปริมาณการนำเข้าของ เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ที่ลักลอบนำเข้า
 ยังมีปริมาณสูงแม้ว่าจะมีส่วนแบ่งการตลาดน้อยลงก็ตาม เพราะปัจจัยทางด้านราคายังเป็น
 ส่วนส่งเสริมให้มีการลักลอบนำเข้ามา ยดเว้นแต่รัฐบาลจะมีการลดอัตราภาษีลงมาอีก
 เครื่องรับโทรทัศน์สีก็เช่นกัน มีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 45,000 เครื่อง
 ในปี พ.ศ. 2523 มาเป็น 250,000 เครื่อง เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2526 และคาดว่า
 จะขยายตัวเพิ่มขึ้นตลอดเวลา สำหรับอุปกรณที่สุดท้ายคือม้วนเทปโทรทัศน์นั้น จากสถิติ
 ปริมาณการนำเข้าอย่างถูกกฎหมายของศูนย์เผยแพร่สถิติ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์จะเห็นว่า
 ช่วงปี พ.ศ. 2522-2523 มีการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 194 และลดลงในปี พ.ศ. 2524
 ในขณะที่ช่วง 2 ปีหลัง กลับสูงถึงร้อยละ 887 และ 417 ในปี พ.ศ. 2525 และ
 พ.ศ. 2526 ตามลำดับ ซึ่งคาดว่า เป็นผลจากอัตราการนำเข้าเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์
 ในปีเดียวซึ่งเป็นผลจากการลดภาษีระดับหนึ่งในปี 2526 (วิกิโรวีว ฉบับที่ 16 2527 . 36)

ในกรุงเทพมหานคร ผลการสำรวจพฤติกรรมนักเล่นเทปโทรทัศน์ โดยบริษัทโอกิลวิ
 แอนด์เมเซอร์ (ประเทศไทย) จำกัด (ฐานเศรษฐกิจ ฉบับที่ 216, 2529 : 22)
 พบว่า จากจำนวนร้อยละ 8 ของคนในกรุงเทพมหานครที่มีเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ประจำบ้าน
 มีการใช้งานตั้งแต่ 2-84 ชั่วโมงในสัปดาห์หนึ่ง ๆ หรืออัตราเฉลี่ยสัปดาห์ละ 14 ชั่วโมง
 ในจำนวนผู้ใช้เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์เหล่านี้ มีการใช้เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์เพื่อบันทึก
 รายการจากโทรทัศน์ประมาณร้อยละ 36, 97 ใช้เล่นเทปโทรทัศน์ที่เขามาจากศูนย์วิทยุไอ
 และร้อยละ 12 เล่นเทปที่ซื้อมาเอง มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่ใช้เล่นเทปโทรทัศน์ที่
 ถ่ายทำเอง และผลจากการสำรวจยังพบอีกว่ากลุ่มผู้ชมรายการจากม้วนเทปโทรทัศน์ที่
 เขามาร้อยละ 97 นั้น ภาพยนตร์ฝรั่งจะได้รับความนิยมสูงสุด ติดตามด้วยภาพยนตร์จีน
 และภาพยนตร์ไทยตามลำดับ (นิตยสารคนโฆษณา ฉบับที่ 11, 2527 : 19-20) และ
 จากการสำรวจของบริษัท โอกิลวิ แอนด์ เมเซอร์ (ประเทศไทย) จำกัด อีกครั้งในปี
 พ.ศ. 2529 พบว่า ร้อยละ 99 ยังนิยมบริการเช่าจากศูนย์วิทยุไอร้อยละ 18 ใช้
 บันทึกรายการทางโทรทัศน์ร้อยละ 2 ซื้อเทปมาเปิดชมเอง และร้อยละ 4 ใช้เล่น
 เทปโทรทัศน์ที่ถ่ายทำเองสำหรับเวลาเฉลี่ยที่มีการรับชมจากม้วนเทปที่เช่าจากศูนย์วิทยุไอ
 ในหนึ่งสัปดาห์นั้น เพิ่มขึ้นเป็น 17 ชั่วโมงจากเดิมสัปดาห์ละ 14 ชั่วโมงในปี พ.ศ.
 2527 ส่วนการใช้เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ในวัตถุประสงค์ด้านอื่น ๆ นั้นลดลงจาก 2-3
 ชั่วโมงในปี พ.ศ. 2527 เหลือเพียงไม่ถึงชั่วโมง รายงานเดียวกันนี้ยังระบุอีกว่าภาพยนตร์

ที่ได้รับความนิยมเราจากศูนย์วิถีไคต่าง ๆ ภาพยนตร์ฝรั่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68 ในปี พ.ศ. 2527 เป็นร้อยละ 84 ส่วนภาพยนตร์จีนและไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 79

ผลกระทบของเทปโทรทัศน์ในค่านต่าง ๆ

1. ผลกระทบต่อการศึกษา

ในการเปิดสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง เราสามารถใช้เทปโทรทัศน์เป็นเครื่องมือช่วยในการสอนได้ โดยไม่จำเป็นต้องแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ แม้ว่าจะมีนักศึกษากว่าหมื่นคนก็ตาม และเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาที่จะเลือกเรียนในเวลาต่าง ๆ กัน โดยอาจารย์ผู้สอนไม่ต้องเสียเวลาและเหน็ดเหนื่อย และเพื่อให้คงไว้ซึ่งคุณภาพของเนื้อหาวิชาให้ทุก ๆ คนได้ข้อมูลเท่าเทียมกันหมด แม้จะต้องสอนซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง และยังสามารถนำมาเปิดดูได้หลาย ๆ ครั้ง

เทปโทรทัศน์นับวันจะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในวงการการศึกษาที่ใช้สื่อโทรทัศน์ การใช้เทปโทรทัศน์ในโรงเรียนต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากอุปกรณ์เทปโทรทัศน์มีราคาลดลง หลักสูตรการสอนต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยการบรรยายและการทดลองในห้องทดลอง จะใช้วิธีบันทึกเทปโทรทัศน์กันมากขึ้น ซึ่งนักศึกษาในห้องทดลองสามารถเปิดดูได้ทันทีก่อนทำการทดลอง นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการประเมินการสอนของครูฝึกสอน รวมทั้งการบรรยายจากแขกผู้รับเชิญต่าง ๆ เราสามารถบันทึกเพื่อเก็บไว้ศึกษาภายหลังได้

ประโยชน์พื้นฐานของเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คือในด้านการสอนที่สอนทั้งในโรงเรียนปกติและการกวดวิชา และได้นำไปใช้มากขึ้นในด้านการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมและงานเอกสารรวมทั้งการนำนักเรียนไปสู่สถานที่ต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียเวลาออกศึกษานอกสถานที่จริง ตัวผู้เรียนเองก็เป็นผู้ผลิต รายการได้ตั้งแต่การบันทึกข้อมูลข่าวสารไปจนถึงบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และ กองทุนการศึกษาเสริม มูลนิธิสวิตา 2525 : 17 - 22)

2. ผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม

เทปโทรทัศน์เป็นเพียงเทคโนโลยีทางการสื่อสารอันหนึ่ง แต่การที่จะนำเอาเทปโทรทัศน์มาใช้จนเกิดผลกระทบต่อสังคมขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือลบนั้น ขึ้นอยู่กับ

ผู้ใช้แต่ละคน และส่วนสำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อสังคม คือ เนื้อหาที่บันทึกลงในเทปนั้นเอง ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันพอควร เกี่ยวกับเนื้อหาของเทปโทรทัศน์อาจพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็นด้วยกันคือ ประเด็นในค่านิยมและลบ ในค่านิยมได้แก่ การช่วยลดต้นทุนการถ่ายทำ ทำให้ได้เทปโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นมาเพื่อสร้างสรรค์สังคมได้มากขึ้น เพราะสะดวกและง่ายกว่าเดิม ช่วยให้รายการที่ได้มีคุณภาพดีขึ้นแม้จะผลิตในประเทศ เพราะมีเทคนิคใหม่ ๆ ที่ช่วยให้การบันทึกช้า ตัดต่อต่าง ๆ เป็นไปโดยสะดวกขึ้น ในด้านการนำเข้าเทปโทรทัศน์จากต่างประเทศก็ช่วยให้เราทราบสภาพความเป็นอยู่ สภาพของคนหรือสัตว์ต่าง ๆ ในสังคมอื่น ๆ ทำให้เรามีหูตากว้างไกลขึ้น รวมทั้งได้ภาพยนตร์ของหามต่าง ๆ ซึ่งภาพยนตร์เหล่านี้ก็อาจให้ผลดีแก่สุขภาพจิตของผู้ดูได้ เช่น ช่วยลดความตึงเครียด ได้ชดเชยความก้าวร้าว ได้เห็นตัวเองบ้าง หรืออาจช่วยให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขขึ้นบ้างก็ได้ เป็นต้น

ผลกระทบในทางลบได้แก่ การผูกขาดการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาสำหรับสื่อของโลกตะวันตก เมื่อเรารับเนื้อหาเข้ามาจะมีอิทธิพลทางค่านิยมวัฒนธรรมปะปนเข้ามาด้วย ซึ่งอาจเป็นเครื่องมือในการครอบงำทางวัฒนธรรมได้ เช่น การแต่งกาย การปฏิบัติตัว เป็นต้น ผู้ชมบางคนอาจจะรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้าไปโดยไม่มีกรกลั่นกรองให้เหมาะสมกับสภาพของตนและสังคม ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในสังคมได้ เช่น การสูญเสียเอกลักษณ์ของชาติไป เป็นต้น (รายงานการสัมมนาเรื่อง วิถีโอ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน 2525 : 12-14) ในด้านการเรียนรู้ของเด็ก เทปโทรทัศน์ก็มีผลคล้ายเช่นกัน เด็กในปัจจุบันจะใช้เวลาอยู่หน้าโทรทัศน์วันละ 3-4 ชั่วโมง ภาพยนตร์ในโทรทัศน์ทำให้เด็กได้รู้เห็นชีวิต สถานที่ต่าง ๆ เป็นการขยายกรอบความคิด และเพิ่มข้อมูลต่าง ๆ ให้เขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 20 ปีแรกของคนเรา จะเป็นช่วงที่คนเราจะพยายามเติมข้อมูลต่าง ๆ ให้เต็มสมอง เพื่อช่วยการดำรงชีพต่อไปในสังคม แต่การเรียนรู้จากภาพยนตร์นั้นเราไม่สามารถจะควบคุมได้ทั้งหมดว่าเด็กจะมีความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างในเรื่องความจริงหรือการสร้างจินตนาการความเหมาะสมต่าง ๆ ได้เพียงใดและรับเอาส่วนที่ถูกต้องเข้าไปหรือไม่เพียงใด เช่น ภาพยนตร์รุนแรงก็ควรเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรทำ ไม่ใช่กลับคิดไปว่าเป็นเรื่องสนุกสนานควรทำ เป็นต้น (Nobel 1975 : 105-117) นอกจากนั้นผลกระทบในด้านที่เป็นที่กล่าวถึงมากอีกเรื่อง คือ เนื้อหา ทั้งที่เป็นด้านความรุนแรงและเรื่องเพศ ได้มีการพูดถึงกันมากกว่าประเภทใด (ความรุนแรงหรือเรื่องเพศ) ที่มีผลกระทบ

คือผู้มากกว่ากันหรือทั้งสองประเภทนี้จะกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รวมทั้งการเขียนแบบในภาพยนตร์ของเยาวชนเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ในปัจจุบันก็ยังหาหลักฐานที่ชัดเจนมาแสดงไม่ได้ถึงผลกระทบของภาพยนตร์ต่อเด็ก (McRae 1982 : 251-256)

พฤติกรรมกรรม

กานพฤติกรรมกรรม โฮว์ (Howe 1977 : 23) กล่าวว่า ธรรมชาติในการชอบชมรายการประเภทต่าง ๆ ของเด็กแปรเปลี่ยนไปตามเวลา แต่ในปีหนึ่ง ๆ ความเปลี่ยนแปลงในการชมชอบรายการหนึ่งมีน้อยมาก และปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่มีต่อความชอบรายการที่แตกต่างกันคือค่านาย และยังมีข้อค้นพบที่แน่นอนอีกว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรมกรรมที่สำคัญได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นทางสังคม กลุ่มชนและเชื้อชาติ โดยสไตน์และเฟรดริช (Stein and Friedrich 1975 : 58) ได้ศึกษาผลกระทบของโทรทัศน์ต่อเด็กและวัยรุ่น โดยเฉพาะการศึกษาพฤติกรรมกรรมและผลกระทบของภาพยนตร์ประเภทรุนแรงก้าวร้าว นอกจากปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทต่อความแตกต่างของพฤติกรรมกรรมแล้วยังอ้างถึงบทบาทของอาชีพที่มีต่อความแตกต่างของพฤติกรรมกรรมด้วย

เจนกินส์ (Jenkins 1971 : 144-152) ได้ศึกษาการอ่านและการชมโทรทัศน์ของเด็กพบว่า เมื่อเด็กเริ่มชมโทรทัศน์แล้ว เด็กจะอ่านหนังสือน้อยลง แต่จะน้อยลงเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับบุคคล ลักษณะภูมิหลังทางครอบครัว ระดับสติปัญญา และอายุที่แตกต่างกัน อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อการอ่านจะมีผลมากกับเด็กสติปัญญาปานกลาง แต่จะมีผลน้อยมากต่อเด็กฉลาด โดยเฉพาะเด็กทั่วไปจะใช้เวลาในการชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 12-24 ชั่วโมง เด็กอายุ 12-13 ปีชมโทรทัศน์วันละ 3 ชั่วโมง

บำรุงสุข สีหอำไพ และคณะ (Bumrongsuk Siha-Umphai, et al. 1975 : 152) ได้วิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์กับเด็กไทย พบว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 9 ปีชมโทรทัศน์อย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง และเด็กที่มีอายุระหว่าง 10-21 ปีชมโทรทัศน์วันละไม่ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง โดยเฉพาะวันหยุดและวันสุดสัปดาห์ เด็กไทยชมโทรทัศน์เพื่อความบันเทิง เด็กชายและเด็กหญิงอายุระหว่าง 7-10 ปี นิยมภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น

ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์ (2509 : 142) ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาพยนตร์ โทรทัศน์ต่อพฤติกรรมเด็กวัยรุ่น พบว่าเด็กวัยรุ่นใช้เวลาในการชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 13 ชั่วโมง 40.8 นาที เด็กวัยรุ่นชายสนใจภาพยนตร์สงครามและภาพยนตร์จารกรรมมากที่สุด และเด็กวัยรุ่นหญิงของภาพยนตร์วิทยาศาสตร์กาวหนามากที่สุด

ฉอย (Choi 1975 : 6746A) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาพฤติกรรมที่แท้จริงในการชมของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความชอบรายการประเภทรุนแรง และความชอบในการเลือกชมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านประชากร เช่น เพศ ระดับการศึกษา รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ฉอยยังสรุปอีกว่า การที่เด็กชอบชมรายการประเภทรุนแรงนั้น น่าจะเป็นผลมากกว่าจะเป็นเหตุ สิ่งที่เป็นเหตุให้เด็กชอบรายการประเภทนี้ ได้แก่ บุคลิกภาพ ประสบการณ์ทางครอบครัวและความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งในข้อนี้ เคอเฟลอร์ (DeFleur 1975 : 201-202) ก็ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลจะยอมรับหรือมีปฏิริยากับสื่อที่ได้รับอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา 3 ประการ คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ฐานะหรือระดับทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา ที่พักในเมืองหรือชนบท รวมถึงการนับถือศาสนาและประการสุดท้ายได้แก่ความสัมพันธ์ภายในสังคม โดยได้ให้รายละเอียดว่ามีตัวแปรที่ถือเป็นตัวแปร พื้นฐานซึ่งได้แก่ อายุ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่พักอาศัยและการศึกษา ซึ่งเป็นตัวชี้ถึงประเภทเนื้อหาที่ผู้นั้นสนใจ โดยที่บทบาทความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการรับสื่อและความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นแบบแผนก็มีส่วนส่งผลต่อความสนใจในสื่อมวลชน

ผู้ปกครองกับการเลือกชมรายการ

สำหรับความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับการเลือกชมรายการของเด็กนั้น พบว่า พฤติกรรมการชมรายการของผู้ปกครองมีผลต่อการชมรายการของเด็กหรือสมาชิกภายในบ้าน (Stein & Friedrich 1975 : 4) ถ้าผู้ปกครองยิ่งใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวมากเพียงใด ยิ่งมีแนวโน้มที่จะแนะนำหรือสรุปคุณค่าของรายการนั้น และความรู้ที่ได้จากผู้ปกครองจะรวดเร็วกว่าประสบการณ์จากอิทธิพลของพฤติกรรมการชมเพียงอย่างเดียว (Steiner 1963 : 218) เพราะรายการต่าง ๆ นั้นจะให้ผลต่อเด็กทั้งด้านดีและเสีย (ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์ 2509 : 218 : Schramm 1961 : 2) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองมีส่วนคอยแนะนำในการ

เลือกชม (วิจัยวน มินประคิมรุ 2513 : 162 : Rose 1976 : 316-321) ซึ่งผู้ปกครองหลายคนก็นิยมชมชอบรายการต่าง ๆ มากอยู่แล้ว ถ้าหากตัวผู้ปกครองเองชอบชมรายการต่าง ๆ อยู่แล้ว ก็มักจะสนใจให้เกิดได้ชมอย่างอิสระ นี่จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้ปกครองหลายคนไม่ประสงค์ที่จะควบคุมการชมรายการของเด็กทั้งด้านเนื้อหาและเวลาในการรับชม (Steiner 1963 : 89-90) ซึ่งสำหรับวัยรุ่นจะชมชอบรายการที่คล้ายคลึงกับผู้ปกครองน้อยกว่าเด็กเล็ก ทำให้เกิดความขัดแย้งในรายการที่ชม นอกจากพฤติกรรมการชมของผู้ปกครองจะมีผลต่อการชมของเด็กแล้ว ในทางกลับกันความชอบของเด็กเองก็อาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการชมของผู้ปกครองได้เช่นกัน สรุปได้ว่า สมาชิกภายในบ้านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือความชอบในการชมรายการประเภทต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน (Stein and Friedrich 1975 : 4)

แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัย ของชาลล็อก (Balogh 1959 : 60-71) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่ง เพื่อดูอิทธิพลของผู้ปกครองในการบังคับเด็กให้ชมรายการโทรทัศน์กับการเลือกรายการให้เด็กชม ผลการวิจัยเป็นที่ยืนยันได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบชมโทรทัศน์มากกว่ากิจกรรมยามว่างอื่น ๆ เพราะได้ทั้งความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน แม้ว่าผู้ปกครองจะคอยควบคุมการชมอยู่ก็ตาม สำหรับงานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่พบว่า เด็กดูโทรทัศน์แล้วการเรียนเป็นปกติ คือ ไม่ทำให้การเรียนเสียไป (พัชรี รังสิกุล 2511 : 40 : นพรัตน์ ศรีประชุม 2512 : 76 : ศิริรัตน์ เจริญศักดิ์ 2513 : 175 : วิจัยวน มินประคิมรุ 2513 : 162) และในความคิดของผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการเรียนแบบของเด็กมากที่สุด ทำให้รู้จักแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์และทำให้การเรียนดีขึ้นด้วย (สมพงษ์ แดงตาก 2519 : 65)

เพื่อนกับการเลือกชมรายการ

เมื่อพิจารณาถึงการเลือกชมโทรทัศน์ของเด็กวัยรุ่น พบว่าเด็กวัยรุ่นมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง รักอิสระ แต่ก็ยังพึ่งเพื่อนในการตัดสินใจบางอย่าง และเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อกัน เช่น ความสนใจ ความชอบ หัสนคติ เป็นต้น (Waller 1981 : 157-158) เมื่อเป็นเช่นนี้ เด็กจะชมชมโทรทัศน์กับเพื่อนและอภิปรายบทสนทนาในโทรทัศน์กับเพื่อน

มากกว่าผู้ปกครอง และจะมีทัศนคติทางลบต่อเพื่อนที่ไม่ได้ชมโทรทัศน์ (ชาญุ จันทรเจียวไว้ 2522 : 100; Bumrongsuk Siha-Umphai, et al. 1975 : 192 Lyle & Hoffmann 1972 : 170) แต่เด็กที่ดูโทรทัศน์แล้วมีการสรุปเนื้อหาโดยมีผู้ปกครอง คอยแนะนำจะได้ผลทางค่านต่าง ๆ ก็ดีกว่าเด็กที่ดูร่วมกับกลุ่มอื่น (ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์ 2509 : 216; Fontes 1971 : 84, Rose 1976 : 316-321)

นอกจากนี้ตามทฤษฎีการสื่อสารมวลชนของ เดอเฟลอร์ (De fleur 1975 : 201) กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มสัมพันธ์กับการรับสื่อมวลชนว่า "ข่าวสารจะเข้าสู่บุคคลหนึ่ง แล้วจะถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่น ก็เนื่องด้วยความสัมพันธ์กันในสังคม และมีส่วนส่งผลกระทบต่อความสนใจต่อสื่อมวลชนต่าง ๆ ด้วย" และในฐานะสมาชิกของกลุ่มรับเข้ามา (Hyman 1974 : 53; Steiner 1963 : 68-70) นั้นหมายความว่า ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเพื่อจะมี ส่วนส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดความแตกต่างในการเลือกชมรายการโทรทัศน์ด้วยเช่นกัน

และโดยที่ปรากฏว่าในปัจจุบันในกรุงเทพมหานครและตามจังหวัดต่าง ๆ ได้มี บริการให้เช่า แลกเปลี่ยนและจำหน่ายเทปโทรทัศน์กันอย่างแพร่หลาย ใครก็ตามที่มี เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ก็สามารถเช่าเทปโทรทัศน์มาดูได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เทปโทรทัศน์ จึงมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนทั้งในค่านบวกลบ ฝ่ายศึกษาและวิจัยการพัฒนาสังคม กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา จึงได้ทำการสำรวจหาข้อมูลเพื่อที่จะมาวิเคราะห์เป็น เบื้องต้นว่า เด็กและเยาวชนมีความสนใจในเรื่องนี้อย่างไร โดยได้ทำการสำรวจเด็ก นักเรียนใน 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนต่าง ๆ โดยวิธีสุ่มตัวอย่างระดับละ 100 คน รวม 2 ระดับ 200 คน ต่อ 1 โรงเรียน

จากการสำรวจปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 228 รายใน โรงเรียนรัฐบาลและเอกชนสองแห่งมีเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ไว้ในครอบครองอยู่ที่บ้าน เกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวน นักเรียนที่ทำการสำรวจทั้งหมด คือมีประมาณร้อยละ 65.8 จึงอาจกล่าวได้ว่าประชาชนให้ความนิยมในการชมเทปโทรทัศน์พอสมควร และจากการสำรวจ การชมเทปโทรทัศน์ของเด็กนักเรียนทั้ง 2 ระดับปรากฏว่า นักเรียนทั้งหมดจะชมเทปโทรทัศน์ เฉพาะบางวัน และส่วนมากจะชมในวันเสาร์และวันอาทิตย์ กล่าวคือ เด็กนักเรียนระดับ ประถมศึกษามีประมาณร้อยละ 91.8 และระดับมัธยมศึกษาปีประมาณร้อยละ 94.7 ส่วน

เวลาของการชมเทปโทรทัศน์จะเห็นได้ว่า เด็กระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นเด็กเล็กจะมีผู้ปกครองชมอยู่ด้วย ซึ่งมีประมาณร้อยละ 66.8 และกำหนดเวลาให้ชมเทปโทรทัศน์มีร้อยละ 47.8 เทียบกับเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นเด็กโต ส่วนใหญ่จะชมเวลาไหนก็ได้ มีร้อยละ 81.1 และชมเทปโทรทัศน์เป็นเวลา มีเพียงร้อยละ 18.9 เท่านั้น การชมเทปโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะชมกับเพื่อน โดยไม่มีผู้ปกครองชมอยู่ด้วย

ในด้านประเภทของรายการเทปโทรทัศน์ที่ชอบชมมากที่สุด รายการที่เด็กนักเรียนชอบมากที่สุดได้แก่ ภาพยนตร์ประเภทเขย่าขวัญหรือภาพยนตร์ผี ตามมาด้วยภาพยนตร์เพลง ภาพยนตร์ประเภทสืบสวนสอบสวน ภาพยนตร์การ์ตูน ภาพยนตร์จีนซุก และภาพยนตร์ประเภทสารคดีตามลำดับ อย่างไรก็ตามก็ยังมีภาพยนตร์ที่ดูอยู่มีหลายประเภทตั้งแต่ภาพยนตร์สารคดีจนถึงภาพยนตร์ประเภทต้องห้าม และเท่าที่สำรวจปรากฏว่า เคยมีนักเรียนดูภาพยนตร์ประเภทนี้มาแล้ว ส่วนใหญ่มักเป็นนักเรียนชาย อย่างไรก็ตามก็จากการสำรวจเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 288 คน มีร้อยละ 12.7 ที่ดูภาพยนตร์ประเภทต้องห้ามประมาณร้อยละ 12.7 เท่านั้น ฝ่ายศึกษาและวิจัยการพัฒนาสังคม กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา ได้เสนอข้อคิดเห็นว่า แม้ว่าอัตราส่วนดังกล่าวจะเป็นอัตราส่วนที่ต่ำก็ตาม แต่รัฐบาลควรที่จะหามาตรการการป้องกันไว้ เพื่อมิให้ภาพยนตร์ประเภทนี้แพร่หลายมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะไม่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนในวัยนี้แล้ว ยังอาจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมตามมาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่ออาชญากรรมทางเพศ ซึ่งแม้จะยังไม่มีข้อมูลมายืนยันว่าคดีการก่ออาชญากรรมทางเพศที่สูงขึ้นนั้น มีสาเหตุหรือเป็นผลมาจากการดูเทปโทรทัศน์ประเภทต้องห้ามก็ตาม แต่ก็ควรจะมีมาตรการระวังเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2528 : 62)

จากองค์ประกอบต่างๆที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าขณะที่ตัวแปรแต่ละตัวที่มีความสัมพันธ์กับการชมรายการโทรทัศน์ เช่น จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการชม เวลาที่ใช้ในการชม หรือประเภทของภาพยนตร์ที่ชมนั้น มีข้อสรุปบางอย่างที่สอดคล้องกันและบางอย่างก็แย้งกันอยู่นั้น เทปโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อซึ่งให้ทั้งภาพและเสียงเหมือนโทรทัศน์ และมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการชมก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยที่เทปโทรทัศน์มีข้อ

ได้เปรียบเทียบประเด็นของการเลือกชมรายการและเวลาที่ชม จึงเป็นที่น่าทึ่งไยว่าการชม
เทปโทรทัศน์ซึ่งนักเรียนจะชมเมื่อใดหรือนานเท่าใด หรือเป็นภาพยนตร์ประเภทใดก็ได้ก็ตาม
แต่ที่เขาประสงค์นั้น จะมีอิทธิพลต่อเยาวชนของชาติถึงเช่นโทรทัศน์หรือไม่ ฉะนั้น
ผลจากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการชมเทปโทรทัศน์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนนี้จะเป็น
แนวทางในการเสนอแนะและส่งเสริมหรือควบคุมอิทธิพลจากสื่อมวลชนชนิด ให้เป็นไปในทาง
ที่ดีมีประโยชน์แก่นักเรียนต่อไป